

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата економічних наук,
старшого викладача кафедри підприємництва і торгівлі
Західноукраїнського національного університету
Кириленка Сергія Вікторовича
на дисертаційну роботу Буяк Лілії Андріївни
на тему «Моделі та технології цифрової трансформації економіки»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 051 «Економіка»**

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Цифрова трансформація економіки є ключовим процесом у розвитку сучасного суспільства, який радикально змінює спосіб ведення бізнесу, управління підприємствами та взаємодії з клієнтами. В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, цифрова трансформація стає невід'ємною частиною конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу компаній і цілих галузей.

Моделі цифрової трансформації охоплюють широкий спектр підходів та стратегій, які підприємства можуть застосовувати для інтеграції цифрових технологій у свої бізнес-процеси. Ці моделі включають реорганізацію бізнес-процесів, впровадження нових цифрових платформ, розвиток електронної комерції, використання великих даних (Big Data) та штучного інтелекту (AI), а також застосування блокчейн-технологій. Вибір конкретної моделі залежить від специфіки галузі, масштабів підприємства та його стратегічних цілей.

Цифрові технології, які лежать в основі трансформації економіки, включають хмарні обчислення, Інтернет речей (IoT), аналітику даних, штучний інтелект та машинне навчання, кібербезпеку та мобільні технології. Ці інновації дозволяють підприємствам підвищити ефективність операцій, оптимізувати виробничі процеси, покращити управління ресурсами та забезпечити більш глибоке розуміння потреб клієнтів.

Процес цифрової трансформації також супроводжується викликами, які

включають необхідність зміни корпоративної культури, підвищення кваліфікації працівників, забезпечення інформаційної безпеки та дотримання регуляторних вимог. Незважаючи на ці виклики, успішна цифрова трансформація може призвести до значних конкурентних переваг, включаючи збільшення продуктивності, розширення ринків та створення нових бізнес-моделей. Це і зумовило актуальність та практичне значення дисертаційної роботи Буяк Лілії Андріївни на тему «Моделі та технології цифрової трансформації економіки».

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Структура дисертації є логічною, кожен із її розділів супроводжується відповідними висновками. Розв'язання поставлених завдань базується на результатах аналізу широкого кола джерел, які репрезентують західну й вітчизняну наукову думку та оприлюднені в наукових публікаціях здобувачки.

Оцінюючи дисертаційне дослідження Буяк Лілії Андріївни, насамперед слід відзначити досить вдалий вибір методичного інструментарію, що дозволив забезпечити цілісність, міжгалузевий характер і логічний виклад матеріалу.

Оцінка наукової новизни дисертаційної роботи. У дисертаційній роботі Буяк Лілії Андріївни представлено поглиблене дослідження, яке ставить перед собою завдання аналізу, обґрунтування та подальшого розвитку теоретичних і методичних концепцій, наукових підходів та практичних рекомендацій з метою оптимізації цифрової трансформації економіки. Особлива увага приділяється використанню передових моделей і технологій, які відіграють ключову роль у забезпеченні інноваційного розвитку та підвищенні ефективності економічних процесів. Серед найбільш значущих здобутків авторки слід зазначити наступні.

вперше створено програмний інструментарій цифрової трансформації агропідприємства, який полягає в автоматизації збору, обробки та візуалізації даних всіх сфер діяльності сучасних агропідприємств і дозволяє оптимізувати та підвищити ефективність діяльності сучасних агропідприємств;

удосконалено та обґрунтовано концепцію цифрової трансформації агропідприємств, яка на відміну від інших, спрямована на оновлення та вдосконалення сільськогосподарської діяльності через використання сучасних технологій та цифрових рішень;

представлено методологію побудови множинних функцій корисності на основі сценарію шести сегментів хмарного ринку, що на відміну від інших підходів, полягає у вимірюванні різних суб'єктивних вражень бізнес-клієнтів та перетворенні їхнього досвіду користування хмарними послугами у кількісну одиницю, яка відображає споживання ресурсів хмари;

запропоновано методологію розробки і адаптації програмного засобу на підприємстві, яка і відрізняється від попередніх технік впровадження тим, що вона враховує сучасні виклики та особливості і спрямована на оптимальне використання програмного засобу з урахуванням конкретних вимог та потреб агропідприємства;

обґрунтовано теоретичні положення щодо впливу цифровізації економіки на аграрний сектор і необхідність цифровізації виробничих та економічних агропроцесів;

розроблено програмний інструментарій для цифрової трансформації сільського господарства, який на відміну від інших, надає комплексні рішення для оптимізації управління закупівлями та іншими бізнес-процесами в аграрному секторі.

Наукова обґрунтованість одержаних результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції мають достатню наукову обґрунтованість, що підтверджується логікою побудови та методологією дослідження, аргументацією наведених доказів, мотивованим використанням теоретичної, практичної та законодавчої бази, глибоким аналізом широкої інформаційної бази за темою дисертаційної роботи.

Відповідно до поставленої мети в дисертації було вирішено комплекс завдань, що дозволило узагальнити теоретичні положення та на основі проведених досліджень розробити науково-методичні та практичні рекомендації щодо розвитку цифрових трансформацій. Чіткість постановки мети та завдань дисертації зумовили цілеспрямовану дослідницьку діяльність

та достовірність отриманих результатів.

Результати представленої дисертаційної роботи знайшли своє практичне застосування у діяльності наступних суб'єктів господарювання:

ТОВ «Агрокомпанія «Дружба» для розробки стратегії цифрової трансформації компанії (Довідка № 100524 від 10.05.2024 р.);

ТОВ «Мрія Фармінг Тернопіль» (Довідка № 240522 від 22.05.2024 р.);

Департаменті цифрової трансформації Тернопільської ОДА в контексті вирішення завдань смарт-спеціалізації регіону та для забезпечення його стійкого розвитку (Довідка № від 10.06.2024 р.).

Основні методологічні положення та результати дисертаційної роботи, що становлять наукову новизну, використовуються у навчальному процесі факультету комп'ютерно-інформаційних технологій Західноукраїнського національного університету при викладанні дисциплін «Цифрові технології в бізнесі», «Цифрова економіка», «Інформаційні системи та технології в управлінні».

У цілому, робота є систематизованою, а етапи дослідження – взаємопов'язаними. Мета дисертаційної роботи була досягнута, що підтверджується обґрунтованими висновками та рекомендаціями.

Дискусійні положення та зауваження до роботи. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Буяк Лілії Андріївни, її наукову новизну, теоретичну та практичну цінність загалом, поряд із зазначеними вище вагомими результатами слід наголосити, що в представленій роботі мають місце окремі положення, які носять дискусійний характер та потребують обговорення чи уточнення.

Саме тому представимо окремі дискусійні положення, що мають місце в дисертаційній роботі:

1. У третьому розділі дисертаційної роботи авторкою проведено аналіз цифрових технологій з точки зору їх впливу на сільськогосподарські підприємства, що дає змогу охарактеризувати представлену галузь та можливості впровадження цифрових технологій. Зауважимо, що зміст роботи значно виграв би, якби авторка розробила модель оцінки впливу цифрових технологій на ефективність сільськогосподарських підприємств.

2. В пункті 3.3 дисертаційної роботи авторкою розроблено Use Case діаграми для кожного з типів користувачів. Зауважимо, що представлені результати дослідження та висновки по них були б більш наочно представлені, якщо б авторкою було запропоновано діаграму реєстрації нового користувача та присвоєння йому ролі.

3. У підрозділі 3.2, розділі 3 дисертаційної роботи, авторкою запропоновано розробку моделі програмного засобу для цифрової трансформації агропідприємства (Рис. 3.6. «Модель програмного засобу для цифрової трансформації агропідприємства»). Представлена модель дає змогу забезпечити об'єктивність та ефективність процесу оцінки, а також збільшити продуктивність та переваги для бізнесу. Зміст роботи значно виграв би, якби авторка описала методи використання запропонованого програмного засобу в інших сферах економіки.

4. У розділі 3 дисертаційної роботи, враховуючи специфіку аграрного бізнесу авторці варто було звернути більше уваги на процес навчання персоналу та адаптації програмного засобу до реалій сільськогосподарських підприємств.

5. У розділі 3 авторкою наведено приклад реалізації програмного засобу для цифрової трансформації агропідприємств на платформах BAS та SAP. Програмування в BAS (Business Automation Software) має свою власну специфіку, спрямоване на автоматизацію бізнес-процесів. Специфіка програмування SAP полягає в інтегрованості з функціоналом основних продуктів SAP, таких як SAP ERP або SAP S/4HANA. Це означає, що розробка програмних рішень повинна враховувати внутрішню архітектуру та стандарти SAP, а також правила, які регулюють взаємодію з базовими системами. Зазначимо, що для покращення якості дисертаційної роботи варто було додатково проаналізувати перспективи розвитку даних платформ в Україні.

Разом з тим, зазначені зауваження та дискусійні моменти не зменшують наукової та практичної цінності результатів дисертаційної роботи Буяк Лілії Андріївни, а також не впливають на загальну позитивну її оцінку.

Загальний висновок

Загальний висновок дисертації свідчить про те, що представлене дослідження є завершеним та самостійним внеском у економічну науку. Наукова новизна роботи виявляється у впровадженні новаторських методичних підходів, що дозволяють розширити розуміння процесу моделювання цифрових трансформацій в економіці. Тема дисертації є актуальною, її структура є добре продуманою, а матеріал викладений логічно та послідовно. Зміст дисертаційної роботи відповідає темі дослідження та спеціальності 051 «Економіка».

Дисертаційна робота «Моделі та технології цифрової трансформації економіки» повністю відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор дисертації Буяк Лілія Андріївна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки).

Рецензент:

старший викладач кафедри підприємництва і торгівлі

Західноукраїнського

національного університету

кандидат економічних наук

Сергій КИРИЛЕНКО

